

Austatud lugeja!

Tegevtoimetajana on mul heameel tuua sel korral teieni üks mõneti tavapäratul alusel kokku pandud Juridica – 2011. aasta juhatame sisse ajakirjanumbriga, mis on kokku pandud üksnes ja ainult toimetuskolleegiumi liikmete kaastöödest. Seni on meil on olnud üliõpilaste numbreid, erinevate õigusteaduskonna õppetoolide numbreid, Justiitsministeeriumi numbreid, Õiguskantsleri Kantslei numbreid, Riigikohtu numbreid jne. Kolleegiumi liikmete oma on esimene omataoliste seas. Ehk siis: senise nõu ja jõuga Juridicasse panustamise kõrvale on lisandunud ka täiendav koostöövorm.

Nii nagu toimetuskolleegium koosneb erinevate õigusvaldkondade inimestest, on temaatiliselt kirju ka käesolev number. Kuid töö kolleegiumis ei ole ainus, mis autoreid seob: kõigi nende inimeste südameasjaks on Eesti õiguskord, õiguspõhine ning selle areng. Nii ei ole käesolevas numbris mindud lihtsama vastupanu teed ega hoidutud Eesti õigusmaastikul oluliste, kohati ehk ka valulist laadi teemade käsitlemisest. Sellistest teemadest ei saa hoiduda ka toimetaja veerg.

Üheks selliseks teemaks näib olevat kujunenud ülereguleerimine. Näib, et oleme jõudmas või juba jõudnud sinna, kus iga elujuhtumi jaoks on kusagil mingi norm ja protseduur (ning kui veel ei ole, siis tuleb see kindlasti kiiresti välja töötada ja kehtestada). Probleem on aga selles, et enamik ei tea selliste regulatsioonide sisu. Kujutage end mängimas mängu, mille reegleid te ei tea? On ette tulnud, eks? Sageli ollakse ju liiga kärsitud, et instruksiooni läbi lugeda ja nii otsustataksegi, et õpitakse mängu käigus. Kui seejuures on mõned kogunud mängijad, siis oodatakse neilt heasoovlikkust ja mõistmist uustulnukate suhtes. Enamasti saabki selline leebe suhtumine kogenematutele osaks. Erinevalt mängukeskkonnast on aga inimühiskond halastamatu: reeglite mittetundmine ei ole enamasti vabandav. Ära mängi, kui sa ei oska.

Tavapärases ühiskonnas pakub lahendust sotsialiseerimisprotsess. Laps kasvab ühiskonda, tema on see uustulnukas, kes reegleid alles õpib ja kellele õppimise käigus tehtavad vead enamasti andestatakse. Meil see aga ei toimi, sest „vanad mängijad“ puuduvad: ühiskond on ise justkui laps, kes alles otsib ennast. Ollakse liiga kiires muutumises, et reeglid jõuaksid kinnistuda. Jah, just nimelt kinnistuda, sest pelgalt reeglite läbilügemisest ei piisa eduks ei lauamängus ega elumängus. Normide kinnistumine, omaksvõtt, võtab aega, mida mõõdetakse inimpõlvedes.

Meil siin ja täna seda aega pole. Me oleme määratud mängima mängu, millel on palju reegleid, millest suurt osa me ei tunne ja mis peale kõige on pidevas muutumises. Kuidas sellist mängu nimega elu mängida? Üks võimalus on loota omaenese loogikale. Nagu on tavaks öelda ühel kohtunikul: „Kõik mis on loogiline, on juriidiline!“ Üldises plaanis see kindlasti nii on. Probleem aga ongi selles, et tänapäeva seadusandja ei piirdu sageli enam üldise regulatsiooni kehtestamisega. Ta tahab järjest rohkem ja rohkem ette kirjutada, mida ja kuidas täpselt me tegema peame. Sellist regulatsiooni sa pelgalt loogika abil enam ei sisusta.

Teine võimalus on loota heale õnnele. Tohtu normiderägastiku puhul ei usu ka paa-dunud optimist, et tal alati on õnne etteantud nähtamatut rada tabada. Pigem kaldutakse lootma sellele, et kõrvalepõiked sellelt haldjateelt jäävad ehk märkamata. Selline normiloome sarnaneb lõksuga, mille võib nii profülaktikaks sahvrisse üles seada, kui ka korraldada edukas ajujaht sellele ühele konkreetsele hiirele, kes täna öösel sinu magusa une ära rikkus.

Kas ma läksin ehk liiale, kui võrdlesin tänapäevast normiloome tulemust haldjate rägastikuga? Kindlasti. Tõstku aga käsi see, kes kindlalt teab – teadmatusest pole ta ühtegi normi mitte kunagi rikkunud. Ma usun, et isegi juristidest auditooriumi puhul jääb kätemeri tõusmata.

Katrin Prükk